

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Amore Dei - non in solis haerente contemplativis, & jucundis affectibus, sed parato, quidvis vel durissimum agere, & pati, si Deo id gratum fore videat: neque contento, plùs eum quibuscuncque aliis rebus amare, sed certo insuper, nihil omnino ex quibuscuncque rebus aliis amare, quod ...

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Cap. XXV. Ad perfectum Dei amorem necessariò requiri, ut mens hominis supervacua omni cupiditate, & delectatione purgetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54515](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54515)

CAPUT XXV.

Ad perfectum DEI amorem
necessariò requiri, ut mens ho-
minis supervacua omni cupidita-
te, & delectatione purgetur.

Quemadmodum DEUS interdicit
primis nostris parentibus, ne in
lethali pomò boni, & mali sci-
entiam degustarent, sic amor de-
i vinus nobis illorum posteris interdicit, ne
eandem in rebus creatis affectemus sci-
entiam. Et videtur ità nos alloqui: non vos re-
tor, boni cognitionem exquirere, imò as-
thor vobis sum, ut eam insatiabilibus studiis
& nunquam defessa animi contentione probe
quaminì, tanquam fructum, cuius tantum
gratià facta est vestra intelligendi facultas.
Prohibeo duntaxat, huic tam salubri, tan-
que eximio mentis pabulo mali quoque sci-
entiam adjungere, scientiam ignobilem, in-
culentam, eamque adeptis noxiam verum
quàm utilem: cum malum nunquam melius
videtur, quàm cum nescitur, & ab ipsa cog-
tatione abest. Contemplamini purum bonum
num, quale est unus DEUS. Hunc pro-

nica studiorum vestrorum meta vobis proponite, in hoc defixam assidue mentis aciem tenete, hujus quam penitissimam assequi intelligentiam contendite. Ipse est omnis scientiæ terminus, ipse objectum solum investigari dignum, solum menti ad plenum satianda sufficiens. Nihil boni, pulchri, præclari, expetendi reperietis extra ipsum, quod non ipse præstantiori longè modo in se contineat, exhibeatque: unum est, quod diversi ab ipso reperire possitis extra ipsum, malum nempe, vilitatem, miseriam, defectum. At quorsum vobis in hujusmodi objectorum contemplatione hæreret, quæ nullam nisi depressendam, perturbandam, & inquinandam mentis vim habent? Ergo *de fructu scientiæ boni, & mali*, hoc est rerum creatarum, quæ neque purum bonum sunt, neque purum itidem malum, sed aliquid ex ambobus coagmentatum, *nolite comedere*: contenti indagare, speculari, & gustare illud unum objectum, in quo, quia totius boni plenitudo confluit, nullum vel minimi mali fax, & mistura habet locum. Talia sunt edicta, quæ amor divinus omnibus Adæ filiis promulgat, quæque, si ab illis sedula, & fideli observatione facta tecta haberentur, felix foret genus hu-

manum, nec multum posset de amissis primæ
 væ innocentia privilegiis queri; sed quem-
 admodum primi homines nulla habita inter-
 dicti divini ratione, stultam vetiti fructus in-
 gluviam voluerunt explere; sic etiam plerique
 ex eorum nepotibus cæco potius nativæ
 suæ curiositatis instinctui, quàm providentis-
 simo divini amoris interdicto obsequentes,
 toto mentis studio in rerum creatarum inqui-
 sitionem feruntur, neque aut alio ullo pabu-
 lo delectari, aut hoc posse unquam expleri
 videntur. Ex quo perversi appetitûs perversi-
 fiore obsequio, quis satis enarret, quot, quàm-
 que gravia ipsis damna proveniant? Provenit
 superbia: cum per hujusmodi pabulum vi-
 deantur jam sibi *esse sicut Dii*. Provenit ja-
 ctura consolationum cælestium, à quibus per-
 cipiendis excluduntur, non aliter quàm Ada-
 mus cum Eva à terrestri paradisi deliciis ex-
 clusi olim fuerant. Provenit maligna inquietu-
 tudinum, perturbationum, ac mœrorum
 sæcunditas, quos infelices fructus eorum
 inens, supervacuis illis confita rerum inuti-
 lium notitiis gignit: similiter atque tellus spi-
 nas, & tribulos nefariis vetiti pomi helluoni-
 bus peperit. Quid plura? Ipsamet sæpe
 mors animæ provenit, illicitorum affectuum
 cau-

causâ, quos nimium quàm proclive est consequi, ex impotenti illa libertate quodvis ob-
jectorum genus mente gustandi. *In quacum-
que die comederis ex eo, morte morieris.*

2. Sed ut enucleatius ostendam, cuius-
modi, & quàm exitiale hoc pabulum fit, à
quo amor divinus nos prohibet, statuendum
est, non quamlibet nobis creatorum objecto-
rum contemplationem, & scientiam ab ipso
prohiberi: cum dubitari nequeat, quin men-
tis occupatio circa res creatas, & perutilis ad
earum Conditozem melius agnoscendum, &
ad charitatis officia, imò etiam vitæ ipsius
conservationem prorsus necessaria homini
fit. Illa igitur sola mentis extra DEUM oc-
cupatio hic improbat, seu quæ à supremi
illius objecti cognitione, & amore nos avo-
cat, seu in qua, veluti in suo fine mens con-
quiescit, non aliud quærens, quàm naturali
appetitui suo satisfacere. Id autem multifa-
riam fit. Fit primùm, omnimodam menti
libertatem permittendo, variandi juxta inna-
tam propensionem suam rerum phantasma-
ta, & per quæcunque libeat objecta sinè fræ-
no, ac lege excurrendi: adeò ut nullam co-
gitationem à se excludat, quamvis superva-
caneam, quamvis temporis, & loco impor-
tu-

tu-

tunam, quamvis periculofam, & noxiam: sed fit quoddam quasi pandochium, & diverforium publicum, promiscuam quamque advenientium turbam indifferenter excipiens: five instar trivii, omnibus ad transitum expositi, per quod ultro, citroque homines, currus, jumenta, & quiqui volunt, comment. Fit rursus, cum quis studet cognoscere, quæ vel nullo pacto ad eum pertinent, ceu aliorum facta, & eventus; vel si pertinent, nihil ex eorum notitia emolumenti percipit: ut cum sollicitè indagat, quid futuro tempore sibi eventurum sit, aut quid de suis rebus homines loquantur, & alia ejusdem generis, ad inquietandam potius, quam instruendam mentem idonea, quæque, prout de similibus aliis scribit Seneca: (*Ep. 88.*) *Descenderant, si scires.* Fit præterea, cum aliquis vel plus justo profanis disciplinis se impendit, vel in ipsismet Theologicis, & sacrarum Litterarum studiis meram expletionem naturalis appetitûs sui quærit, nimiâque cum aviditate ad ea incumbit, & partam sibi indè scientiam majori, quàm par sit, in pretio habet. Fit denique, ut totam rem ad potissima duo illius genera contraham, per immodicam seu libertatem cogitandi, seu cupiditatem sciendi.

3. Et quantum ambo hæc intellectus vitia divinæ charitatis perfectioni adversentur, non magni operis est palam facere. Nam excogitandi libertate oritur primò infinita, & omnifaria intrà hominis mentem supervacuarum specierum congeries, quæ & difficillimum ei reddit, sese in DEI contemplationem colligere, & impossibile, diu ità collectam durare. Difficillimum, inquam, sese colligere: cum enim phantasmata illa sensibilia sint, proin admodum vivida, & altè imaginandi facultate impressa, non mediocri conatu opus est ad mentem ab iis avocandam, & totam defigendam in DEO, cujus, utpote objecti à sensibus penitus abstracti, non nisi obscurissimam concipere imaginem possumus. Impossibile etiam, diu ità collectam durare: nam cum eadem phantasmata vix magno cum labore abacta, denuo redeant, séque oculis rursus importunissimè obtrudant, fieri non potest, quin mentem arcana vi abreptam subinde à DEO distrahant; præsertim quòd, etsi magis familiaria, & agnata, ac proinde contemplatu faciliora non essent, ipsamet libertas, cui mens assuevit, variandi spectacula, & vago hac illac obtutu per quæcunque objecta excurrendi, molestissimum, ma-

ma-

maximèque violentum ei reddit, in uno diu
 immotam hære. Quapropter videmus,
 istiusmodi homines assuetos volubilitati suæ
 mentis fræna laxare, nunquam eximium con-
 suetudinis cū DEO usum nancisci, sed pluri-
 mum difficultatis, laborisque in oratione ex-
 periri. Unde fit, ut & magno cum animi re-
 nifu ad ipsam accedant, & majori cum tacto
 in ea versentur; & minimo tandem cum fru-
 ctu ab ea exeant, comprobante experientia,
 quod magnus Areopagites scriptum reliquit
 ad perfectam nimirum mysticæ cum DEO
 necessitudinis Philosophiam opus esse uni-
 versali abdicatione omnium operationum,
 atque imaginum, per quas anima, & vita ho-
 minis multifariam dividitur. *Divisarum vita-
 rum, atque insuper imaginationum renuntiatio
 perfectissimam declarat Philosophiam, qua ex uni-
 ficorum mandatorum scientia constat.* (De Eccl.
 Hser. c. 6.)

4. Adde huc insanos, atque assiduos tu-
 multus, excitari solitos, anxietatum, irarum,
 suspicionum, mœrorum, formidinum, &
 similibus affectuum, qui neque simul existe-
 re cum arcana quiete divinæ consuetudinis
 possunt, neque à rerum humanarum contem-
 platione sejungi. Si enim objecta, in qui-
 bus

bus mens defigitur, aliorum facta, & eventus sunt; nemo non videt, quantam hæc iræ, invidiæ, æmulationis, odiique occasionem, & materiam se intuenti suppeditent. Sin verò in iis potiùs cogitandis homo occupetur, quæ vel sibi pridem contigère, vel contingere in futurũ possunt, manifestè etiam apparet, neque ab illorum memoria quidquam ei, præter inanis lætitiæ, gloriæque, aut supervacuæ indignationis, & ægritudinis curas offerri, neque horum prævisionem aliò valere, quàm ut toto illius tempore inter anxia desideria, inquietas spes, trepidos metus, & vanas solitudines miserè fluctuet; unde tandem sequitur, infelicem animam nè ad temporis quidem quinctum quietam consistere, sed instar pulveris, quem projicit ventus à facie terræ, jam ab his, jam ab illis prædictorum affectuum continenter jactari; adeò ut possit ipsa quoque Jobi vocibus dolenter queri: *Cogitationes meæ dissipatæ sunt, torquentes cor meum.* (c. 17.)

5. Oritur postremò ex eadem mentis perversitate difficultas repellendi complura phantasmata, gravissimè noxia, quæque non modò animam impediunt, nè perfectè cum DEO jungatur; sed in apertum etiam dif-

discrimen conſpiciunt, ab ipſamet DEI gratia excidendi: cujuſmodi ſunt phantaſmata vel interdictarum voluptatum cupidini lenocinantia, vel Orthodoxæ fidei myſteriis contraria: quemadmodum enim, ſi quis tenerum hinnulum neglexerit à principio fræni imperiis aſſuefacere, evagari liberè ſine, quacunque naturalis eum inſtinctus moderaminis indocilem rapit; nequidquam poſt conabitur adductis habenis retinere, ſi forſum eodem impetu actus in foſſas, paludes, vel abrupta, & præcipitia arripuerit; non aliter, qui aſſuefecerit mentem, quæcunque indifcriminatim objecta pro arbitrato ſuo contemplari, ſi deinde in eorum quopiam accipitis, & periculoſæ alex pleno defixam molliatur alioſum traducere, difficultatem experitur, vix quantovis conatu ſuperabilem. Cùm ergo unusquiſque horum effectuum, multoque magis omnium collectio divino amoris adverſetur, & cum illius perfectione omnino ſociari nequeat; manifeſta exigit ratio, ut, quiſquis hanc omni ſtudio ſibi perquirendam propoſuit, omni itèm animi, & virium contentione adnitatur, peſtiferam illorum radicem excindere, innatam nimirum mentis propenſionem ad quævis objecta

liberè intrà se ruminanda : nunquam permittens, ut ulli ex mero naturali instinctu adhæreat, sed cogens etiã invitam iis tantummodo cogitationibus occupari, quas recta ratio, nequaquam ad inutile oblectamentum, & fallendi temporis causã, sed ad spiritualem profectum, & divinam charitatem fovendam præscribit.

6. Nec leviora sunt damna, quæ alterum ex commemoratis duobus vitiis, inordinata videlicet nihil non discendi, sciendique curiositas parit. Et primum dici potest, quòd totam adeò hominis mentem, partim novis cognitionibus exquirendis, partim iis, quæ acquisitæ jam sunt, ruminandis occupet, ut non modò ad perpetuam cum DEO consuetudinem omnino inhabilem reddat; sed vix ei facultatem piis cogitationibus, & affectibus vel ad maximè exiguũ tempus vacandi relinquat. Idque ipsemet Christus Dominus clarè significavit dilectæ suæ Sponsæ Teresie, dum aliquando ab ea rogaretur, cur non pro eo, ut secum, rudi, simplicique muliercula ageret, alloquendos sibi potius tot primi subfelli Theologos, & Academiæ principes sumeret. Causam quippe hanc esse respondit, quòd egregii illi Doctores usque adeò.

totam mentis intentionem in scholasticis suis
commentationibus demersam haberent, ut
ægre, vel obiter, & ad breve temporis pun-
ctum meminisse ipsius possent. (*In Vita L.*
2. c. 18.)

7. Succedit inquietudo animi, nunquam
plenè contenti de quantovis doctrinæ suæ
censu, quem videt tam modicum esse ad im-
mensos reliquæ totius scientiæ thesauros:
ideoque semper sibi displicet, semper de ul-
terioribus lucris sollicitatur, semper molesto-
simo, & incurabili hydrope vexatur, hoc est
fati, capacitatem suam excedente, quæque po-
tu ipso crescit. Ut proinde fieri nequeat,
quin cum Salomone ad suas hæc curas in-
terdum respiciens, eas *occupationem pessimam*
(*Eccle. c. 1.*) vocet, & cum eodem fateatur,
à suamet experientia se didicisse, *quòd in multa
sapientia multa sit indignatio: & qui addit
scientiam, addit & laborem.* Et hoc valet etiam
am, cum sciendi cupiditas veritatum univer-
salium intelligentiam pro objecto habeat.
Quòd si aliquis rerum potiùs singularium
notitias aucupetur, nempe earum, quæ seorsum
ab aliis fiunt, seu sibi eventura sunt; perpe-
tendum cuivis relinquo, quantum id curiosi-
tatis genus tranquillo mentis statui adver-
tur

tur. Cùm, quisquis temporis præteriti perturbationes, inquietudinésque memorando perlustrare instituat, reperturus facilè sit, earum plerasque ex alterutro prædictorum objectorum fluxisse.

8. Quid porrò dicemus de perversitate ordinis in scientia non nisi propter se ipsam amanda, & quærenda, si nempe eâ aliter utatur, quàm mero divinæ gloriæ instrumento, & ad eam potiùs, quasi ad unicum finem universi dirigantur studiorũ labores? Quæ perversitas nimium quàm familiaris hominibus plùs justo sciendi avidis, præterquam quòd à divino amore longissimè dissideat; quidquid etiam ab ipsis in discendo studii, & contentionis suscipitur, hoc est, omnia penè eorum opera supernaturali merito omnino spoliatur. Quid etiam de superbia, & vana sui æstimatione dicemus, hinc foveri plurimum solita, juxta celebre Apostoli effatum: (*1. ad Cor. c. 6.*) *Scientia inflat?* Cùm facillimum sit, ut, qui nihil in rebus humanis plùs scientiâ miratur, de illius possessione sibi placeat, quosque hac dote præcellit, arroganti supercilio despiciat. Quid demum de temporis dicemus jactura, quod profusè adeò in futilibus, & supervacuis notitiis comparandis infumitur?

tur? Quantò illud expenderetur melius in
consideratione utilissimarum veritatum, quæ
ad DEUM diligendum nos instruunt: cuius
modi sunt infinita supremi illius Entis ma-
gnitudo, & præstantia nomina, quibus ad
perfectum amorem, fidelissimúmque illius
obsequium obstringimur, rationes, & modi
hæc nomina rite exolvendi: ineffabilis bea-
tudo, legitimæ illorum exolutioni promissa,
centúmque aliæ hujus generis, quarum
maximè perniciosum est nescire; sic pariter
molumentum est probè cognitæ, penitusque
in animo insculptas habere. Ah tantum hæc me-
ti se objicit, quod scrutetur, quod addiscat,
quod secum perpendat; ut, quamvis nullam
re alia occuparentur hominum studia, ange-
sta nihilominus etiam exiguæ parti compre-
hendendæ, omnis eorum vita esset. Quæ
modo igitur mihi persuadeat, DEUM
amari *ex toto corde, ex tota mente, & ex
anima sua*, qui extra ipsum menti suæ pal-
lum quærit, plúsque oblectamenti in objectis
creatis, quàm in eo reperit: auferens contem-
plationi ipsius, altissimæ, utilissimæque ver-
tatis, tam multas diei horas, quas stultè pro-
didit in notitiarum suapte naturâ humilium,
& níl solidæ frugis afferentium indagatione

nihilique faciens, dummodo his locupletius mentem instruat, illum minùs cognoscere? Dignus sanè inter eos recenferi, quos Seneca observat: (*Ep. 88.*) *Ideo non discere necessaria, quia supervacua didicerunt;* Romanóque illi Cæsari similis, qui inter tanti imperii curas tempus quotidie nanciscebatur, quod in muscarum aucupio contereret.

9. Locus jam est, rationem promendi, qua mens possit à duobus hisce vitiis purgari. Utque à posteriori incipiam, si curæ tibi est, amice Lector, cum DEO penitus jungi, próque unico ipsum habere tuarum cogitationum, & tuorum affectuum scopo, quàm omnino contrariam tuo isti proposito esse cernis vanam curiositatem sciendi; tam perpetuum, & internecinum debes contra eam bellum suscipere: deliberatum firmissimè habens, nulla unquam in re ipsi morem gerere, sed mendaci ejus promisso: *Eritis sicut Dii, scientes bonum, & malum*, illam semper anteferre sapientissimam, & verè divinam professionem, *nihil sciendi, nisi Jesum Christum*, de qua magnus Gentium Doctor Paulus gloriabatur apud Corinthios. (*Epist. 1. c. 2.*) Stabilita porrò hac universali destinatione animi, non difficile tibi erit discernere, à quibus notitiis

quærendis abstinere te oporteat. Abstinere primò debetis ab aliorum factis, atque eventibus sinè justa causa indagandis. Sinè justa causa dixi: nam id agere, ut de illorum bono gaudeas, vel ut calamitati eorundem succurras, usque adeò divinæ charitati non adversatur, ut ad eam potiùs pertineat. At ubi nihil est, quod te impellat, vel possit impellere ad aucupandas id genus notitias, præter naturalem appetitum omnia perscrutandi, & sciendi, oportebit te illas, quasi animæ impedimentum, nec utile alijs, & tibi notitiam vitare. Idque intelligendum est non de solis privatorum hominum factis, atque eventis, verùm etiam, & multò adhuc magis de Regum bellis, connubijs, fœderibus, publicisque alijs negotiis: adeò ut rerum huiusmodi nuntia nunquam, sive percontando, sive in commentarijs, & divinis legendo, expiscari studeas: sed agas inter homines huiusmodi ritu, & tanquam alterius mundi civis, ad quem nîl pertineant terreni huius orbis eventus. Qualem se exhibuit ille apud Cassianum Monachus, cui cum allatus è peritria esset literarum fasciculus, reputare secutus coepit: *Quantarum cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ me vel ad inane gaudium*

*ad tristitiam infructuosam impellent? Quot diebus recordatione eorum, qui scripserunt, intentionem pectoris mei à proposita contemplatione revocabunt? Post quantum temporis digerenda est hæc mentis concepta confusio, quantòque labore rursus iste tranquillitatis reparandus est status, si semel animus literarum permotus affectu, eorùmque recensendo sermones, ac vultus, quos tanto tempore dereliquit, iterum eos revisere, iisque cohabitare, & animo, ac mente cœperit interesse? Nec mora: his rationibus motus, fasciculum ità, ut erat, colligatum, nè extima quidem literarum inscriptione lecta, in ignem projecit, dicens: *Ite cogitationes patriæ, pariter concremimini, nec me ulterius ad illa, quæ fugi, revocare tentetis.* (L. 5. de Inst. c. 32.)*

10. Secundò cohibere illà pariter debes à minutis quibusdam rerum passim occurrentium notitiis curiosè exquirendis. Adeò ut nunquam ea stimulante interrogas sive de nomine, patria, & conditione alicujus, quem primò obvium habes; sive oculos vertas, inspecturus, quisnam hujus, illiùsve rei, putà strepitùs præter morem excitati author fuerit; sive observes, quot superent paginæ usque ad calcem libri, quem lectitas; sive è strato manè consurgens, fenestram illico aperi-

as, cognoscendi gratiâ, serenûsne, an imbrifer cæli habitus sit; sive gustu, olfactûve ignotum obvii fortè alicujus floris, fructûs, aut semini odorem, & saporem explores; sive spectatum adeas extraordinariæ magnificentiæ apparatus, illustrium artificum opera, vetustatis monumenta, peregrinas bellu-
 as, advenas magni nominis principes, & quidquid novitatis illecebrâ concursus vulgi ad se rapit; sed in quavis simili occasione Franciscum Villanovam imiteris, eximia in nostra Familia probitatis virum: qui aiebat, si nuntiaretur sibi, Angelum sub humana specie ante Collegii fores publicè concionari; neutiquam fore, ut ad eum spectandum, audiendumque, vel unicum ipse gressum ex meræ curiositatis impulsu faceret. (*Hist. Soc. P. 4. L. 1*)

ii. Tertiò reprimenda quoque tibi est, quoties naturali suo instinctu te stimulat, ut sive conjectando, sive ab aliis sciscitando studeas prænoscere, quidnam decreturi de te moderatores sint: quamdiu nimirum cogitent in præsenti te loco, & ministerio detinere, quàmque postmodum stationem, & provinciam hinc amoto assignare. Has siquidem futuri temporis prænotiones te oportet

tanquam mera naturalium cupiditatum, & amoris proprii fomenta ab animo prorsus excludere, quietaque mentis attentione illud duntaxat, quo fungeris, munus curare. Cujus rei illustre tibi exemplum magnus magnæ DEI paræ Sponsus Joseph reliquit: quando jussus ab Angelo intempesta nocte in Ægyptum fugere, nè verbulo quidem, quamdiu ibi comoraturus esset, quæsiuit: sed tacito obsequio indefinitum, obscurumque illud imperium excepit: *Eslo ibi, usquedum dicam tibi.* (Mat. c. 2.)

12. Quartò in literarum studiis nullam ei debes, quæ solido adversetur profectui, libertatem, oblectationemque permittere. Atque huc spectat, cavere, nè, prout genii inconstantia, & varietatis dulcedo suadet, jam huic, jam illi disciplinæ in nulla profecturus operam naves: sed potius, juxta utilitatis, & rationis præscriptum, ad certam quampiam toto pectore incumbere, & ubi potitus jam satis eâ fueris, cum eadem attentionis sericitate ad reliquas progredi. Spectat itèm, nè jam unum ex libris degustes, jam alium, nève in illo, quem legendum sumpisti, vana impellente curiositate ad posteriores materias abruptis prioribus transvoles, sive eundem

ex inconsulta plures alios legendi aviditate festinantiùs, quàm attentius percurras; sed Pliniano monito auscultans: (*Ep. 9. L. 7.*) *Multùm legas, non multa*: hoc est singulis contentus sis libris, eorùmque lectionem à prima orsus pagina continenti ordinatim processu ad extremam perducas, & in peculiari quavis parte tantum temporis ponas, quantum ad illius & intelligentiam probè assequendam, & memoriam porrò retinendam sit opus. Alioquin ea mens laborabit imperfecti cruditate alimenti, quam stomacho afferre consuevit varii, nec sat mansi cibi ingluviēs: quòdque de Margite Græcus cecinit *Vates*, dici etiam de te poterit, si ita præpollerè ad voluptatem potiùs, quàm profectum tu dirigas studia: *Multa quidem nôrat, sed non rat omnia pravè.* (*Apud Plat. in Alcib. 2.*) Spectat demum, nè scientias, quæ genio, & curiositati lenocinantur, necessariis, & utilioribus præferas; sed humanæ tum vitæ, tum intellectûs spatia intuens, angustiora, quam ut perfectæ omnium doctrinarum comprehensioni sufficiant; id primum coneris discere, quod scire maximè interest. *Memento etatem tuam*: (prudenter monet Seneca) *tam multa non capit.* (*Ep. 88.*) Ubi vix ad me-

cessaria sat temporis suppetit, cujus prudentiæ, consiliique est potio-rem ejus partem otiosis impendere? Inutiles sumptus, qui luxuria vocantur in divite, non nisi pro infania haberi possunt in paupere.

13. Denique assuefacienda erit mens, nè in ipsismet rerum necessariarum, & utilium studiis, juxta naturalem suum sciendi appetitum, sed juxta divinæ charitatis normam se gerat. Et primò quidem, quantum ad studendi scopum, & finem, adeò ut literarios labores suscipias, nequaquam sterilis illius voluptatis causâ, quæ ex sublimium, & reconditarum veritatum notitia homini naturaliter provenit; sed ideo duntaxat, ut magis idoneum sic fias publicæ utilitatis, divinæque gloriæ instrumentum. Præterea, quantum ad mensuram temporis: adeò ut nullam ejus particulam consuetæ orationi, dilectæ erga proximos charitati, & propriis tui statûs vel muneris occupationibus detrahas, ex aviditate diutiùs studio vacandi: sed illud solummodo tempus huic impertias, quod prædictis majoris momenti officiis superfuerit. Memor, scientiam eatenus tantùm à spiritali homine quæri oportere, quatenus exercendæ erga DEUM, cateròsque homines chari-

ta-

tati habiliorem eum reddit : neque absurdus quemquam errare suis in consiliis, & vitæ actibus posse, quàm si ad plura sibi comparanda instrumenta, assecutionem finis negligat, cujus tantùm respectu omnem illa bonitatem suam habent, & cui assequendo nihil conducant, supervacua penitens remanent, totiusque sui pretii, ac valoris expertia. Egre- giè Plinius : (Ep. 9 L. 8) *Nulla studia tantum sunt, ut amicitia officium deseratur, quod religiosissime custodiendum esse, studia ipsa precipiunt.* Postremò, quantum ad æstimationem, amoremque, ita scientiam intueri, quasi instrumentum alienæ potiùs utilitatis causâ à DEI servis quærendum quàm propriæ felicitati necessarium : neque post verissimam hanc persuasionem, aut nimiam sollicitè acquirendam illius curâ; aut molestè feras, necessariis occupationibus te impediri, nè in ea, quantum velles, proficias; aut aliis inideas, qui ejus prærogativâ tibi antecellunt, tanquam si ideo te feliciores, magisque gratiosi apud Deum essent; aut contra inaniter glorieris, quod ea tibi exaggeratio, quàm plerisque aliis obtigerit : sed pro certissimo habeas, in DEI lancibus majoris esse ponderis charitatis semunciam, quàm innumeras humanæ libras sci-

scientiæ : neque respectu nostri ultimi finis ,
 qui æterna duntaxat beatitudo est , meliori
 loco , & conditione esse , qui plura scit , sed
 qui impensius DEUM amat. Quamobrem
 D. Augustinus justissimè coram DEO profite-
 tur : (L. 5. Conf. c. 4.) *Infelix homo , qui scit
 omnia , te autem nescit. Beatus autem , qui te scit ,
 etiamsi illa nesciat. Qui verò te , & illa novit ,
 non propter illa beator , sed propter te solum bea-
 tuus est , si cognoscens te , sicut DEUM glorificet.*
 Et Paulus Apostolus , qui in perfectionis stu-
 dio nusquam vult nos quiescere , sed ad sum-
 ma quæque conati , dicens : *Æmulamini cha-
 rismata meliora : & adhuc excellentiorem viam vo-
 bis demonstro.* (1. ad Cor. c. 12.) in scientia
 persequenda certos definit nostris conatibus ,
 & progressionibus terminos : *Dico omnibus ,
 qui sunt inter vos , non plus sapere , quàm oportet
 sapere , sed sapere ad sobrietatem.* (Ad Rom. c.
 12.)

14. Transeundo jam ab inani cupiditate
 omnia sciendi , ad inordinatam libertatem de
 quavis re cogitandi , debes quemadmodum il-
 lam ob impedimenta , quæ divino amori af-
 fert , funditus extirpandam duxisti ; ita & hanc
 eadem de causa extirpatum ire : firmissimè
 apud te statuens , nullas unquam cogitationes
 in-

in-

intrà mentem admittere, nisi aut de DEO,
aut propter DEUM: & studens idcirco, qua-
tuor hasce regulas diligenter servare, quas ti-
bi ut necessariam, & legitimam generalis il-
lius decreti praxim subjicio. Prima est, ut
omni eorum animadversione tibi penitus in-
terdicat, quæ cæteroqui ad te nihil spectant
ullus hominum faciat, dicat, cogitet, velit,
seu aliquando fecerit, dixerit, cogitavit, vo-
luerit; seu facere, dicere, cogitare, & velle
in posterum queat. Exceptis duntaxat iis ca-
sibus, in quibus justa alieni boni cura, & ra-
tio aliter suadet. Secunda, ut nihilominus,
imò adhuc magis mentem avertas ab omni
seu præfenti, seu præterito, seu possibili alio-
rum facto, dicto, cogitatione, & voluntate
circa te, ac res tuas: puta à bona, vel mala
opinionem, quàm aliquis de te habuerit, ha-
beat, & habere possit: à verbis, quæ in tua
laudem, vel vituperationem unquam protu-
lerit, & prolaturus fors sit: à benevolo, vel
inverso animo, quem adversum te gerat, se-
ve olim gesserit: tanquam à rebus, quæ alio-
non valent, nisi ad perturbandam vanis imagi-
ginibus, & inordinatis affectibus quietam ani-
mi conjunctionem cum DEO: nisi quando
relaturus bene de te meritis gratiam, seu de
tuo

tuo aliquo gavifurus contemptu, five aliam honestam ob causam respicere illas velles. Tertia, ut perpetuæ oblivioni tradas, quidquid seu factum à te est, seu tibi accidit, in toto præteritæ ætatis tuæ serie: omnem rerū talium imaginem in animo obliterans, perinde quasi essent mera somni figmenta, neque unquam verè extitissent. Hujusmodi quippe objectorum recordatio non nisi ad fovendum proprium sui amorem conducit: qui, veluti suavissimum ibi pabulum reperit, sic facit, ut homines plurimùm gaudeant, suas illas res memorando regustare, unde aliquid pridem oblectationis, gloriæve perceperunt: proponentes eas sibi sub expressa admodum specie, & secundùm minutissima quæque sua adjuncta, tanquam si tunc temporis fierent, pergentsque ad longum sæpe tempus voluntariis id genus somniis oblectare, seu veriùs ludificare se ipsos. Unde tamen excipi debet eorum objectorum memoria, quibus nequiquam proprius, sed divinus foveri amor solet: veluti beneficiorum, quæ à DEI liberalitate accepimus, criminumque, & offensarum, quibus ipsi respondimus. Quarta, ut omnem pariter de rebus vel certè, vel ambigùè futuris cogitationem, quæ ad meliorem illa-

illa-

illarum eventum nil confert, sed otiosè tantummodo eas speculatur, abesse in perpetuum ab animo jubeas. Quales exempli gratià essent: de secundo, vel adverso alicujus consilii tui exitu, de valetudine, qua in posterum continget te uti, de cibis, qui tibi hodie præsuro apponentur, de munere, quo à Præfidebus tuis insequenti anno fungi jubeberis. Hæc enim, & quascunque alias hujus generis cogitationes nemo non videt, nihil utilitatis voluntati afferre, sed ludicram duntaxat mentis occupationem, vanumque esse boni otii dispendium. Cum possim ego quidem satagendo, graviterque laborando aliquid sapi in futurum vel boni assequi, vel mali prohibere; at nunquam hujusmodi quidpiam possum, merè cogitans, perque curiosam solummodo illius contemplationem efficere. Pro ut apertè Christus significavit suis illis apud D. Matthæum verbis: (c. 6) *Quis vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum?* Qui etiam tum ratione nullius bonæ frugis, tum multæ inquietudinis, quæ inde profluit, otiosis hisce cogitationibus suis sectatoribus interdixit: (ibid.) *Nolite, inquiens, solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit diei malitia sua.* Imò

neque in ipsis cogitationibus practicis, & ad necessariam rerum agendarum providentiam spectantibus, extra tempus legitimum, plúsque justo immorari debebis: non occupans mentem, in quærenda philosophici argumenti solutione, dum orationi vacas: neque pergens diutiùs ruminari, & pluries tractare animo rationes, hoc, vel illud negotium rite administrandi, postquam eas semel maturo, & sufficienti consilio apud te constitueris: neque longo priùs tempore futurarum rerum provisionem, & dispositionem anticipans, quando te ad ipsas una hora, vel uno die antea comparare fat potes. Illæ siquidem cogitationes, quamvis naturâ suâ provi-
dæ, & utiles; ratione talis temporis, taliùmque adjunctorum, supervacua, atque imprudentes evaderent. Quò respicit illud; *Cras-
simus dies sollicitus erit sibi ipsi: & illud, sufficit
diei malitia sua*, à Christo Domino supradictæ suæ sententiæ rationis instar subjunctum. In summa, vel facienda re quapiam occupatus detineris, vel vacuus in præsentì, & solutus es ab omni opere; si primum: de nulla alia re cogites, nisi de præsentì tuo opere ad Dei gloriam studiosè, exactèque obeundo; repetens identidem tibi ipsi veterem illam formulam:

T t

lam:

iam : (*Plut. in Numa.*) Hoc age , hoc age . Si secundum , nè occupes mentem , nisi in Deo , inque rebus ad illius obsequium spectantibus . Hæ sunt cogitationes , ex quibus solis verum animus potest , solidamque utilitatem referre . Hæ tibi sufficiant : reliquas verò tanquam inanes , vel noxias severissimo , & irrevocabili edicto à tua mente in perpetuum proscribe .

15. Certè hæc supervacuum phantasmatum ablegatio , & si minimè necessaria perfectæ conjunctioni cum DEO esset , eligi tam men , ac decerni mereretur , solius tranquillitatis respectu , quam animo parit : expellens ab eo , unà cum vanis cogitationibus , omnium penè illius perturbationum , & inquietudinum causas . Fateor quidem , iis sublatam voluptatem simul deficere , quam hauriens solet ex libertate discurrendi , per quæcunque velit , objecta . Sed enim quanto minor voluptas illa est intemperii , & molestius quas adjunctas habet ? Appendice sat competitiva Themistocli , quando nescio cui , artem memoriæ offerenti , oblivionis se artem habentius accepturum respondit . (*Cic. 2. Quæ Acad.*) Ut ut tamen se res habeat secundum rationes humanas , exigui , imò nullius id est apud

apud perfectum DEI amatorem momenti; utpote qui minimè indiget ab interioris suæ quietis respectu, ad mentem quàm arctissimè coërcendam impelli, pro sat valido ad hujusmodi severitatem incitamento, & stimulo habens, quòd sciat, quantò minus libertatis ei permiserit, tantò ad intimam cum DEO conjunctionem se aptiorem futurum.

CAPUT XXVI.

Volenti DEUM perfectè diligere proscribendam ex animo, ac mente bonam sui existimationem esse.

QUàm delectabile homini ex innato propriæ excellentiæ appetitu sit, præclaram de se ipso opinionem habere, & in simili apud reliquos mortales existimatione esse, nemo est, quin ex domestico suo sensu comperitissimum habeat. Sed nemo itèr est, quin facillè possit advertere, quantam prædicta delectatio vim obtineat, eundem à DEI obsequio avocandi: utpote quæ in cujuslibet expectantis se animum pestilentissima duo super-

T t 2

per-